

TÜRK VATANDAŞLARININ SURIYELİ SIĞINMACILARLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİ (KONYA İLİ ÖRNEĞİ)

TURKISH CITIZENS' OPINIONS ABOUT SYRIAN REFUGEES (EXAMPLE OF KONYA REGION)

Seher ERSOY QUADIR¹, Latife KABAKLI ÇİMEN²

Geliş Tarihi: 16.03.2018

Kabul Tarihi: 28.04.2018

Özet

Bu araştırma, Türk vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini 2017 yılında Konya il merkezinde ikamet eden ve tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen 400 Türk vatandaşı oluşturmuştur. Araştırmanın verileri “Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre örneklem grubu Suriyeli sığınmacılar hakkındaki olumsuz düşüncelere katılmamış ve Suriyeli sığınmacılarla ilgili üretilebilecek ılımlı çözüm ifadelerine katılmıştır. Bununla birlikte örneklem grubu, Suriyeli sığınmacılarla ilgili olumlu fikre sahip olma ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma konularında kararsız kalmış; Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin ve halkın uyguladığı politikayı da onaylamamıştır. Ayrıca katılımcılar arasında yaşça büyük olan, evli, çocuklu ve kadınların Suriyeli sığınmacılara karşı daha duyarlı tutum sergiledikleri saptanmıştır. Ancak hanelerindeki birey sayısı arttıkça sığınmacılara karşı daha olumsuz yaklaşıtları bulunmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda sürece yönelik çözüm odaklı öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Suriyeli sığınmacılar, sığınmacılarla ilgili tutumlar, sığınmacıların getirdiği sorunlar, sığınmacılarla ilgili çözümler

Abstract

This study was carried out to examine Turkish citizens' attitudes towards Syrian refugees. The sample group of 400 individuals was randomly chosen from Konya city centre in 2017. The data were obtained using the “Attitude towards Syrian Refugees Scale”. The study found that sample group haven't got negative opinions on Syrian refugees and they support moderate solutions proposed. Nevertheless, they are indecisive about having positive opinions on Syrian refugees and helping the refugees; majority of them don't agree with the policies of the Republic of Turkey and the opinions of the general public in this regard. Also among the participants; who are elder, married, parents and women exhibit more sensitive attitudes towards the Syrian refugees. However, as the number of individuals increases in their households have more negative approach towards asylum seekers. Solution-oriented suggestions were provided on the process in line with the data obtained.

Keywords: Syrian refugees, attitudes towards refugees, the problems brought by refugees, solutions relating to refugees

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, seherers@gmail.com

² İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, latife.cimen@izu.edu.tr

1. GİRİŞ

Suriye’de 2011 yılının Mart ayında başlayan ve hâlen devam eden iç savaş sonucu ülkemize sığınan Suriyeliler kendilerine düzenlenen yabancı kimlik numarasını da içeren Geçici Koruma Kimlik Belgeleri ile 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği’nde belirtilen her türlü hak ve hizmetten herhangi bir sınırlama olmadan faydalanabilmektedir. Ancak Konya’ya yerleşen Suriyeliler sık adres değiştirmeleriyle dikkat çekmektedir. Adres değişikliklerini zamanında bildirmemeleri nedeniyle de bazı hizmetlere ulaşmalarında sorunlar yaşanabilmektedir. Ayrıca Suriyeliler sosyo-kültürel ve demografik yönden oldukça heterojen bir özelliğe sahiptir. Konya’da bulunan Suriyelilerin yarısından fazlası Halep’ten gelenlerden oluşmaktadır. Suriyeli ailelerin çoğunluğu eğitim düzeyi düşük, orta veya alt sosyo-ekonomik düzeye ait sınıflara mensuptur (KTO, 2017: 3-4).

Türkiye’nin Suriyeli sığınmacılar ile ilgili politikası ilk günden itibaren geri dönüş üzerine yapılandırılmış olmakla birlikte iç savaşın beklenilenin aksine uzaması nedeniyle altı yıldır ülkemizde bulunan bu insanların büyük bir kısmının ülkemizdeki pozisyonları gün geçtikçe kalıcı bir duruma dönüşmüştür. Türkiye’deki Suriyelilerin çoğu ülkemize alışmış, iş kurmuş, para kazanmaya başlamıştır. Türk halkından evlilikler kurulmuş ve bu evliliklerden çocuklar dünyaya gelmiştir. Dolayısıyla Türkiye’ye adaptasyon artmış ve geri dönüş zorlaşmaya başlamıştır. Hatta Koçancı’nın (2008) da ifade ettiği gibi yapılan saha çalışmalarına göre Suriye’de savaşırsız bir ortam oluştuğunda, geri dönme oranının yüzde 30’larda olacağı tahmin edilmektedir. Konya da dahil olmak üzere büyük kentlerde kente önceden gelen Suriyeliler, sonradan gelenleri yanlarında barındırarak Suriyeli mahalleleri oluşturmuştur. Aynı etnik kökene sahip olan ve aynı dili konuşan Suriyelilerin oluşturdukları bu gettolaşma ve Suriyeli okulları, onların kendi kültürlerini ve dillerini burada sürdürmeye devam edeceklerinin göstergesidir. Bu durum Suriyelilerin Türkçe öğrenmelerini, ülkeye adapte olmalarını ve iş bulmalarını zorlaştıracaktır. Türkiye’de kalma potansiyelleri yüksek olan Suriyelilerin mali yükler getireceği de aşîkârdır.

1.1. Suriyeli Sığınmacıların Getirdiği Ekonomik Sorunlar

Hâlihazırda uluslararası koruma talep eden Suriyeliler için Türkiye’de; açık sınır politikası, geri gönderme yasağı, ülkede kalış hakkı süresinin sınırlanmaması ve 13 Ekim 2014 tarihinde yayınlanan 2014/6883 sayılı “Geçici Koruma Yönetmeliği’nde geniş imkanlar tanınmasını içeren bir “geçici koruma” sistemi oluşturulmasının ülke ekonomisi üzerinde ek bir yük getirmiştir. Suriyelilere uygulanan geçici koruma politikasının Türkiye’ye getirdiği ekonomik külfetler aşağıda olduğu gibi sıralanabilir (Erdoğan, 2014; Uzun, 2015: 114-118; Öztürkler ve Göksel, 2015; Atasoy ve Demir, 2015; ORSAM, 2015; Döner, 2016; Topkaya ve Akdağ, 2016; KTO, 2017: 5; Yaylı ve Coştan, 2017: 310):

1. Sağlık hizmeti harcamaları artmıştır: “Geçici koruma kimlik belgesi”ne sahip tüm Suriyelilerin (m.22), ülke çapındaki kamu hastanelerinde ücretsiz muayene ve tedavi hakları bulunmaktadır. Suriyelilerden birincil basamaktaki sağlık hizmetleri kapsamındaki ilaçlara ilişkin hasta katılım payı da alınmamaktadır (m.27(1)(b)). Dolayısıyla Türkiye’nin Suriyeler için harcadığı miktarın büyük bir bölümünü sağlık giderleri oluşturmaktadır.

2. Eğitim hizmeti harcamaları artmıştır: Eğitim hizmetleri bağlamında Geçici Koruma Yönetmeliği'nde Suriyeliler; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim ve öğretim hizmetlerinden, dil eğitimi, beceri ve hobi kurs hizmetlerinden, ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim hizmetlerinden (m.28) faydalanabilmektedir. Halihazırda Konya'da on kişi bir ayara gelip bulundukları ilçenin belediyesine başvurdıkları zaman ücretsiz dil kursundan faydalanabilmektedir. Ayrıca Suriyeliler için Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı'nca hazırlanan burs programı kapsamında bazı şartları taşıyan belli sayıdaki Suriyeliye belirlenen üniversitelerde eğitim, devlet yurtlarında barınma ve aylık burs ödemesi imkanı da tanınmıştır. Bununla birlikte okullardaki öğretmen başına düşen öğrenci sayısı artmıştır.

3. Geçici Koruma Yönetmeliği'nde Suriyeliler için öngörülen sosyal yardım ve hizmetlerde artış olmuştur: Buna göre Suriyeliler, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kapsamındaki sosyal fonlardan yararlanmaktadır (m.30).

4. Suriyelilerin piyasadaki işlerde ucuz işgücünü oluşturması, kendi vatandaşlarımızın işsiz kalmasını beraberinde getirmiştir: Mevzuat uyarınca gerekli ve yeterli şartları taşıyan Suriyelilere Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek sektörlerde, iş kollarında ve coğrafi bölgelerde çalışma izni imkanı tanınmıştır (m.29(2)). Ayrıca, Türkiye genelinde olduğu gibi Konya'da da yasal olarak çalışma iznine sahip olmayan Suriyelilerin inşaat, sanayi, tarım, tekstil ve ayakkabı gibi sektörlerde asgari ücretin altında çalıştıkları; işverenler tarafından "ucuz işgücü" olarak görüldükleri bilinmektedir. Bu durum, ülkemizdeki Suriyelilerin ekonomik kazançlarını kısıtladığı gibi, haksız rekabeti ortaya çıkarmış ve kayıtdışı istihdamı artırmıştır. Böylece ödenmeyen vergiler devleti gelir kaybına uğratmakta ve çalışan kesimin sosyal hakları yeterince korunamamaktadır. Bu durum, ülkede işsizlik oranını artmış ve iş bulmak daha zor hale gelmiş, kaçak istihdam sonucu işçilere normalde ödenecek aylık ve yevmiyelerde düşüşler gözlemlenmiştir. Nitekim ORSAM'ın (2015) verilerine göre, sınır illerinde işini kaybedenlerin %40 ile %100'ü arasında değişen oranlardaki bölümünün "Suriyeliler nedeni ile işini kaybettiğine" inanmakta olduğu görülmüştür.

5. Ülkede enflasyon oranı artmıştır: Ülkede konut kiralari yükselmiş ve konut bulmak daha zor hale gelmiş, son olarak bazı malların fiyatların yükselmesi sonucu enflasyon oranı artış eğilimine geçmiştir.

1.2. Suriyeli Sığınmacıların Getirdiği Adaptasyon Sorunu

Sığınmacı olarak gelen insanlar ile sığındıkları ülkenin etnik ve dini kökeni, kültürel bağ ve benzerlikleri ne kadar çok ise, bu insanların ülkeye adaptasyonun o kadar kolay olması ve o kadar az sorun yaşanması beklenir. Örneğin Türkiye yıllarca Bulgaristan'dan gelen Türk kökenli mültecileri kabul etme ve onlara kolaylık sağlama politikasını takip etmiştir (Türkoğlu, 2011: 109, 111, Çetin, 2008: 262).

Ancak her ne kadar Suriyeli sığınmacılarla benzer dini kültüre sahip olsak da ülkemizde Suriyeli genç kadınlar konusunda bölge kadınları arasında ciddi kaygılar meydana gelmiştir (Erdoğan, 2014: 20) ve bu düşüncenin neden olduğu "toplumsal gerilim sebebiyle Gaziantep ve Kilis'te boşanma ve kadın depresyon oranlarının arttığı" saptanmıştır (Kirişçi, 2014: 37). Suriye'de olağan olarak karşılanan çok eşlilik, Türkiye'de var olan aile yapılarının parçalanmasına, bunun yanı sıra Türkiye'deki sosyal yapı üzerinde değişikliklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Raporlarda da çok eşlilikle ilgili suiistimaller olduğu; para ya da ev karşılığında kadınların imam

nikahı ile evlendirildiği; ancak bu konuda bir hukukun olmaması nedeniyle ikinci eş olarak evlenilen kadınların resmi nikahı olmadığı için boşanmalarının mümkün olmadığı ve haklarının çiğnendiği ifade edilmektedir (Kaya, 2015: 273).

Suriyelilerle birlikte ortaya çıkan bir diğer sorun da Tunç'un (2015) çalışmasında ifade ettiği gibi Suriyelilerin düşük kira ödemek için genelde merkeze uzak mahalleleri tercih etmesinin çarpık yapılaşma ve gecekondulaşmadaki artışa neden olduğu yönündedir. Suriyelilerin merkeze uzak mahallelerde bir arada yaşamlarını sürdürmeleri ise Türk halkıyla kaynaşmalarını engellemekte, uyum sürecini zorlaştırmaktadır. Nitekim Konya'da da yoğun olarak Şükran ve Şems Tebrizi Mahallelerinde yaşayan Suriyelilerin büyük kısmının toplu yaşam alanlarına özgü kurallara uygun hareket etmediğine (örneğin; yüksek sesle konuşma, gürültü çıkarma, dairelerde perde kullanmama, uygunsuz şekilde balkona çıkma, çöpleri rastgele yere bırakma vb.) şahit olunmaktadır. Ayrıca Suriyelilerin önemli bir çoğunluğu apartman dairelerinde kalabalık bir şekilde (örneğin bir dairede 20 kişi) yaşamaktadırlar. Bazı dairelerde 3-4 ailenin birlikte kaldığı görülmektedir. Bu durum apartmanın diğer sakinlerini rahatsız etmektedir. Bu nedenle bu mahallelerde yerli halktan çok az sayıda kişi yaşamaktadır ve bu da iki halk arasındaki kaynaşmayı zorlaştırmaktadır (KTO, 2017: 6)

1.3. Suriyeli Sığınmacıların Getirdiği Güvenlik Sorunu

Güvenlik gerekçesi ile ülkelerini terk eden insanlar genellikle gittikleri ülkenin güvenliklerini tehdit etmektedir. Zira bu insanlar gittikleri ülkelerin ekonomik yapılarını, politik ve sosyal istikrarını, askeri düzeni, çevreyi ve çevresel yapıyı etkilemektedir. Bu nedenle mülteciler, ülkelerin güvenliğini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bazı mülteciler ve göçmenler zaman zaman gittikleri ülkelerde muhaliflerle yaptıkları işbirliği ile terörist saldırılarda bulunarak ülkelerin güvenliği için sorun oluşturmaktadır. Yine bazen mülteciler ve göçmenler gittikleri ülkelerde silah, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı suçlarına karışmaktadır. Bu sebeplerle gittikleri ülkelerde hem toplum yapısı için hem de ülkenin güvenliği için tehdit oluşturmaktadırlar (Türkoğlu, 2011: 109, 110). Örneğin şu anda ülkemizde Suriyelilerin fail ya da mağdur olarak karıştığı adli olaylar; Suriyelilerin dilencilik, fuhuş vb. faaliyetleri sonucu toplumsal dokunun zarar görmesi ve genel olarak yaşam standartlarındaki düşüş doğal olarak iki halk arasında gerginliğe ve şikâyetlere sebep olmaktadır (Uzun, 2015: 115). Nitekim Döner'in (2016) 24 Türk ve 33 Suriyeli ile yaptığı mülakat sonucunda Hatay halkının, sığınmacılara güvenilmemesi gerektiğini düşündükleri ve sığınmacılarla çok yakın olunması halinde ülkemizde savaş yaşanacağı endişesi içinde oldukları belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca 11 Mayıs 2013'de Reyhanlı'da gerçekleşen terör saldırısı sonrasında bölge halkının Hatay'ın yaşadığı bütün sorunların sebebi olarak mültecileri gösterdiği belirlenmiştir. Halkımızda Suriyelilere karşı oluşan güvensizliğe medyanın yer yer kışkırtıcı bir dil kullanmasının da etkili olduğu vurgulanmıştır. Araştırmanın yapıldığı Konya il merkezinde de polis teşkilatı tarafından Suriyeli sığınmacıların çoğunlukla yerleştiği iki mahallede suç oranının yüksek olduğu ve bizzat işsiz bir kısım Suriyeli genç aracılıkla uyuşturucu ve/ veya uyarıcı madde satışı yapılmakta olduğu tespit edilmiştir (KTO, 2017: 6). Bu örnekler, iki halk arasında gerginliğe sebep olmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini 2016 yılında Konya il merkezini oluşturan Karatay (düşük SED), Selçuklu (orta SED) ve Meram (yüksek SED) ilçelerinde ikamet eden Türk vatandaşları evreninden tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen 400 birey oluşturmıştır.

2015 yılı nüfus sayımı verileri itibarıyla Selçuklu ilçesi (**604.706**), Konya nüfusunun % 28.4'ünü, Meram ilçesi (**343.384**) % 16.1'ini, Karatay ilçesi de (**302.392**) % 14.2'sini oluşturmaktadır olup; bu üç ilçenin toplam nüfusu, Konya nüfusunun (**2130544**) % 58.7'sini içermektedir. Meram, Selçuklu ve Karatay merkez ilçelerinin toplam nüfusu 3037642 olup, araştırmanın evrenini oluşturmaktadır (<http://www.nufusu.com/il/konya-nufusu>).

Yazıcıoğlu ve Erdoğan'ın (2004) geliştirdikleri örneklem büyüklükleri tablosunda 0.05 örnekleme hatasına göre örneklemin homojen olduğu kabul edildiğinde ($p=0.8$ $q=0.2$); bizim temel aldığımız evren büyüklüğü ($N = 3037642$) için alınması gereken örneklem sayısı 245 olarak belirlenmiş olup, bu çalışmada 400 kişiye anket uygulanmıştır.

Örneklem grubunun demografik özellikleri Tablo 1'de incelenmiştir.

Tablo 1: Örneklem Grubunun Demografik Özellikleri (n= 400)

Cinsiyet	Sayı	%	Çocuk Sayısı	Sayı	%
Kadın	264	66.0	Çocuğu yok	286	71.5
Erkek	136	34.0	1	20	5.0
Yaş			2	57	14.3
20 yaş ve daha az	110	37.5	3	25	6.2
21-30 yaş arası	163	40.7	4	12	3.0
31 yaş ve üzeri	127	31.8	Hanedeki Birey Sayısı		
Eğitim			3 kişi ve daha az	115	28.7
Okur-yazar	14	3.5	4 kişi	110	27.5
İlkokul mezunu	32	8.0	5 kişi	103	25.8
Ortaokul mezunu	16	4.0	6 kişi ve daha fazla	72	18.0
Lise mezunu	196	49.0	Gelir Düzeyi		
Üniversite mezunu	111	27.7	Asgari ücretten daha az gelire sahip	134	33.5

Yüksek lisans/Doktora	31	7.8	Asgari ücretli	43	10.8
Medeni Durum			Ortalama gelire sahip	202	50.5
Bekar	267	66.8	Ortalamanın üzerinde gelire sahip	21	5.2
Evli	120	30.0	Yaşadığı Semt		
Dul	8	2.0	Meram	141	35.2
Boşanmış	5	1.2	Selçuklu	131	32.8
			Karatay	128	32.0

Tablo 1'e göre örneklem grubunun % 66'sı kadın, % 34'ü erkektir. Katılımcıların % 40.7'si 21-30 yaş arasında, % 37.5'i 20 yaş ve altında, 31.8'i 31 yaş ve üzerindedir. Katılımcıların yarıya yakını (%49.0) lise mezunu, % 27.7'si üniversite mezunu, % 8.0'i ilkokul mezunu, % 7.8'i yüksek lisans ya da doktora mezunu, % 4.0'ü ortaokul mezunu ve % 3.5'i okur-yazardır. Araştırmaya yanıt verenlerin % 66.8'i bekar, % 30.0'u evli, % 2.0'si dul (eşi ölmüş) ve % 1.2'si boşanmıştır. Örneklem grubunun çoğunluğu bekar olduğundan dolayı yanıt verenlerin % 71.5'inin çocuğu yok iken; % 14.3'ünün 2, % 6.2'sinin 3, % 5'inin 1 ve % 3'ünün 4 çocuğu bulunmaktadır. Katılımcıların hanelerindeki birey sayısı incelendiğinde; % 28.7'sinin hanesinde 3 ve daha az kişi, % 27.5'inin hanesinde 4 kişi, % 25.8'inin hanesinde 5 kişi, 18.0'inin hanesinde 6 kişi yaşamaktadır. Örneklem grubunun gelir düzeyi incelendiğinde; yarısı (% 50.5) ortalama bir gelire sahip olduğunu, % 33.5'i asgari ücretten daha az gelire sahip olduğunu, % 10.8'i asgari ücret tutarında gelire sahip olduğunu, % 5.2'si ise ortalamanın üzerinde gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Örneklem grubunun % 35.2'si araştırmaya Meram ilçesinden, % 32.8'i Selçuklu ilçesinden ve % 32.0'si Karatay ilçesinden katılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket aracılığıyla toplanmıştır. Anketin ilk bölümünde katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili kapalı uçlu sorular yer almıştır. İkinci bölümde ise "Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği" yer almıştır.

Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği: Üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarını belirlemek amacıyla Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir (2017) tarafından geliştirilen ölçeğe aynı araştırmacılar tarafından ülkemizde sığınmacılarla ilgili güncel gelişmeler doğrultusunda başka maddeler de eklenmiş ve ölçekteki önerme sayısı 25'ten 38'e çıkarılmıştır. Ölçek "Kesinlikle katılıyorum"= 5 puan, "Katılıyorum"= 4 puan, "Kararsızım"= 3 puan, "Katılmıyorum"= 2 puan, "Kesinlikle katılmıyorum"= 1 puan olmak üzere 5'li likert tipi şeklinde düzenlenmiştir. Ölçekte yer alan 38 önermenin 18 tanesi (7,10,11,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,26,28,34,37,38) ters sorudur ve puanlama tersinden yapılmıştır.

2.2.1. “Suriyeli Sığınmacılar ile İlgili Tutum Ölçeği”nin Geçerliliği ve Güvenirliği

Araştırmacılar tarafından yeniden geliştirilen veri setinin faktör analizine uygunluğunu test edebilmek için, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi uygulanmıştır. Ölçeğin geçerliğinin KMO değeri 0.50’nin üzerinde olduğundan ve Bartlett testi de 0.05 önem derecesinde anlamlı olduğundan, veri seti faktör analizine uygun bulunmuştur (KMO= 0.943; χ^2 Bartlett test (703) = 7.648E3; p= 0.0001) (Tablo 2).

Temel bileşenler yöntemi ve Varimax dik döndürme yöntemi kullanılarak ölçek analiz edilmiştir. Faktör ağırlığı 0.30’un altında kalan önerme bulunmamıştır. Yapılan analiz sonucunda özdeğerleri 1 ve üzerinde olan 6 faktör elde edilmiştir. Bu altı faktörün yük değerlerinin güvenilirlik analizleri yapıldığında; 0.60 güvenilirlik düzeyinin altında olduğu tespit edilen 1 faktör (içinde yer alan 6. ve 28. madde) analizden çıkarılmıştır. Ayrıca her bir faktörün güvenilirlik analizinde “Cronbach’s Alpha” değeri ile belirlenen ve faktörün iç tutarlılığını bozan 5 madde (2. 9. 12. 20. ve 26. maddeler) analizden çıkarılmıştır. Kalan önermelerle beşinci defa tekrarlanan faktör analizinde, özdeğerleri 1 ve üzerinde olan 5 faktör elde edilmiştir. Faktör analizi sonucunda ölçekteki önerme sayısı 38’den 31’ye inmiş ve toplam açıklanan varyans % 58.731 bulunmuştur. Faktör boyutları sırasıyla; “Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma”, “Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme”, “Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma”, “Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme” ve “Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma” olarak adlandırılmıştır (Tablo 2).

Ölçeğin genel olarak güvenirliliğini sınamak için de istatistiksel analiz yapılmıştır. Analiz sonucu 38 maddelik ölçeğe ilişkin güvenilirlik katsayısı Alpha = 0.927 olarak hesaplanmıştır. Bu değer ölçeğin yeterli düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. Faktör analizi yapıldıktan sonra elde edilen 5 faktör boyutunun içsel tutarlılıklarının (güvenirliklerinin) hesaplanmasında da Cronbach’s Alpha değerleri kullanılmıştır (bu değerler sırasıyla 0.920; 0.904; 0.820; 0.654; 0.788’dir). Bulgular, ölçeğin yüksek geçerlik ve güvenilirlik puanına sahip olduğunu göstermiştir (Tablo 2).

Tablo 2. “Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği”nin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuç Tablosu

Tutum İfadeleri	Faktör Ağırlıkları	Faktörün Açıklayıcılığı (%)	Güvenirlik
10. Suriyeli sığınmacılar, bulundukları yerlerde şiddet, hırsızlık, kaçakçılık ve fuhuş gibi suçlara bulaşarak toplumsal ahlak ve huzuru bozmaktadır. (-)	0.674	38.255	0.920
16. Suriyeli sığınmacılar, ülkemizin ekonomik yapısı için potansiyel bir tehlike oluşturmaktadır. (-)	0.671		
13. Suriyeli sığınmacılar işlerimizi elimizden almaktadır. (-)	0.669		
15. Suriyeli sığınmacılar, ülkemizin demografik yapısı için potansiyel bir tehlike oluşturmaktadır. (-)	0.669		

17. Türkiye’de yardıma muhtaç çok sayıda vatandaş varken vergilerimin Suriyeli sığınmacılara harcanmasına karşıyım. (-)	0.668		
11. Suriyeli sığınmacıların ülkemizdeki terör olaylarına etkisi olduğunu düşünüyorum. (-)	0.668		
18. Suriyeli sığınmacılar, ülkemizin siyasi yapısı için potansiyel bir tehlikedir. (-)	0.644		
7. Bence ülkemizde sosyal sorunların ortaya çıkmasına Suriyeli sığınmacıların ekonomik yetersizlikleri neden olmaktadır. (-)	0.639		
14. Suriyeli sığınmacılar içinden bir kısım şahısların suç işledikleri gerekçesiyle, bazı şehirlerimizde sığınmacılara yönelik gösterilen sert tepkileri haklı buluyorum. (-)	0.608		
22. Bundan sonra kesinlikle Suriyeli sığınmacı kabul edilmemelidir. (-)	0.575		
19. Suriyeli sığınmacıların vatandaşlarımızın aile kurumları üzerinde olumsuz etkileri olduğunu (imam nikâhlı evlilik) düşünüyorum. (-)	0.566		
37. Suriyeli sığınmacılar hakkında ilk mülteci akını başladığı zamanki olumlu düşüncelerim zaman içinde olumsuzla dönüştü. (-)	0.508		
21. Sığınmacılar, sınır boyunda Suriye topraklarında tampon bölge oluşturularak orada kurulacak kamplarda bakılmalıdır. (-)	0.504		
34. Suriyeli sığınmacıların, kendi ülkelerindeki problemlerden dolayı ülkelerini terk etmelerini doğru bulmuyorum. (-)	0.450		
38. Suriyeli sığınmacılara ilk mülteci akını başladığı zaman yardımda bulundum ama artık yardım etmiyorum. (-)	0.436		
32. Suriyeli sığınmacılarla birlikte nüfusumuzun artması daha güçlü devlet olmamızı sağlayacaktır.	0.830	6.643	0.904
30. Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık hakkı verilirse, Türk toplumuna uyum sağlayacaklarına inanıyorum.	0.825		
29. Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık hakkı verilmelidir.	0.820		

31. Suriyeli sığınmacıların Türkiye geneline yerleşmeleri sağlanarak, çalışmaları ve topluma uyum sağlamaları için politikalar geliştirilmelidir.	0.693		
33. Suriyeli sığınmacı bir komşumun olmasını isterim.	0.643		
24. Suriyeli sığınmacılar zulümden kaçan insanlardır.	0.720		
3. Türkiye'deki okullarda Suriyeli sığınmacılara eğitim fırsatı verilmelidir.	0.668		
4. Suriyeli sığınmacılara Türkiye'de çalışma izni verilmelidir.	0.665		
25. Suriyeli sığınmacılar ülkemizde misafirdir.	0.610	5.597	0.820
23. Suriyeli sığınmacıları kabul etmek, din kardeşliğinin gereğidir.	0.573		
27. Bence Suriye krizi çözülene kadar ülkemizdeki Suriyeliler, sığınmacı statüsünde istedikleri kadar kalmalıdır.	0.553		
1. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Suriyeli sığınmacılara yeterince yardım ettiğini düşünüyorum.	0.769		
8. Türklerin Suriyeli sığınmacılara iyi bir ev sahibi olduğunu düşünüyorum.	0.734	4.545	0.654
5. Türk halkı, Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçları konusunda yeterince duyarlıdır.	0.725		
36. Suriyeli sığınmacının kendisine ya da sığınmacılara ulaştırılmak üzere herhangi bir kurum/kuruluşa nakdi (para) yardımda bulundum.	0.814		
35. Suriyeli sığınmacının kendisine ya da sığınmacılara ulaştırılmak üzere herhangi bir kurum/kuruluşa aynı (yiyecek, giyecek vb.) yardımda bulundum.	0.808	3.692	0.788

Toplam

58.731

Kaiser Meyer Olkin Ölçek Geçerliği

0.943

Bartlett Küresellik Testi Khi kare

7.648E3

sd

703

p

değeri

0.0001

2.3. Verilerin Analizi

Örneklem grubunun “Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği” puanları, ortalamalarına göre tablo halinde yorumlanmıştır. Daha sonra da bu ölçeğin katılımcıların demografik özellikleriyle ilişkili olup olmadığı Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanarak irdelenmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde örneklem grubunun Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumları, öncelikle her bir önermenin frekans dağılımlarına ve önermelere katılım puanlarına, daha sonra her bir faktörün ortalama puanlarına göre incelenmiştir. Daha sonra katılımcıların Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının bağımsız değişkenlerle ilişkisi istatistiksel açıdan incelenmiştir.

3.1. Örneklem Grubunun Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumlarının İncelenmesi

Araştırma kapsamına alınan örneklem grubu Suriyeli sığınmacılar hakkındaki olumsuz düşüncelere katılmamış ($\bar{X}$ = 3.57); Suriyeli sığınmacılarla ilgili üretilebilecek ılımlı çözüm ifadelerine katılmıştır ($\bar{X}$ = 3.87). Bununla birlikte örneklem grubu, Suriyeli sığınmacılarla ilgili olumlu fikre sahip olma ($\bar{X}$ = 2.84) ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma ($\bar{X}$ = 2.98) konularında kararsız kalmıştır. Son olarak örneklem grubunun Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin ve halkın uyguladığı politikayı onaylamadığı ($\bar{X}$ = 1.88) belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Örneklem Grubunun Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Puanlarının Ortalamaları (n= 400)

<i>Faktörün Adı</i>	<i>Madde sayısı</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	$\bar{X}$	S_x	<i>Sum</i>
Faktör 1: Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma (-)	15	1.07	5.00	3.57*	0.87	1427.60
Faktör 2: Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	5	1.00	5.00	3.87*	1.06	1547.20
Faktör 3: Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	6	1.00	5.00	2.68	0.94	1072.50

Faktör 4: Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	3	1.00	4.67	1.88*	0.78	750.00
Faktör 5: Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	2	1.00	5.00	2.98	1.30	1193.00

Olumlu soru: 1.80*= Katılmıyorum

2.60= Kararsızım

*3.40= Katılıyorum

Olumsuz soru: 1.80*= Katılıyorum

2.60= Kararsızım

*3.40= Katılmıyorum

Tablo 3 incelendiğinde, Konya halkını temsil eden örneklem grubunun, Suriyeli sığınmacıların hakkında çok da olumsuz düşünmedikleri, onlarla ilgili ılımlı çözüm üretilmesi taraftarı oldukları görülmüştür. Bununla birlikte muhtemelen uzayan ve belirsizliğini koruyan süreçle ilgili kaygılarından dolayı sığınmacılarla ilgili olumlu görüşlerinin azaldığı ve bu yüzden de devletin ve halkın misafirperverliklerini hoş görmedikleri ve onlara yardım etme konusunda kararsız kaldıkları söylenebilir. Çünkü Konya İl Göç İdaresi tarafından 16 Kasım 2017 tarihinde bildirildiği üzere Suriye krizinden önce Konya’da 35 bin olan yabancı uyruklu vatandaş sayısı, günümüzde 135 bine ulaşmıştır ve bunların içerisinde 100 bini Suriyeliidir. Diğer 35 bin kişilik grubun ise 20 bini ülkelerinde yaşadıkları savaş ve benzeri durumlardan dolayı Türkiye’ye Birleşmiş Milletler kanalıyla sığınmış insanlardan oluştuğunu ve 15 bin vatandaşın da ya okumak için ya ticaret için ya da spor için geldiği belirtilmiştir (Konhaber, 2017).

3.2. Örneklem Grubunun Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumlarının Bağımsız Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi

Tablo 4’te örneklem grubunun Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarını ifade eden her bir faktörün, yanıt verenlerin demografik özellikleriyle ilişkisi pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir.

Tablo 4. Örneklem Grubunun Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumlarının Demografik Özelliklerine Göre Pearson Korelasyon Katsayısı

	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Medeni Durum	Çocuk sayısı	Gelir Durumu	Hanedeki Birey Sayısı
Faktör 1: Suriyeli sığınmacılar hakkında	-0.132**	0.177***	-0.070	0.145**	0.106*	0.050	-0.189***

olumsuz fikre sahip olma (-)							
Faktör 2: Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	-0.190***	0.129**	0.067	0.117*	0.047	0.064	-0.236***
Faktör 3: Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	-0.108*	0.239***	-0.010	0.155**	0.129**	0.073	-0.215***
Faktör 4: Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	-0.016	-0.122*	0.007	-0.116*	-0.115*	-0.087	0.079
Faktör 5: Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	-0.108*	0.040	0.002	-0.011	-0.052	-0.012	-0.086

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

1= Kadın 2= Erkek

1= Bekar 2= Evli

Tablo 4'e göre örnekleme oluşturan bireylerden kadınların, erkeklere göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikirlere katılmama ($r = -0.132$; $p < 0.01$); Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm önerilerine ($r = -0.190$; $p < 0.001$) ve Suriyeli sığınmacıların haklarını savunan maddelere ($r = -0.108$; $p < 0.05$) katılma; Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma ($r = -0.108$; $p < 0.05$) konularında daha hassas ya da gönüllü oldukları söylenebilir. Yapılan araştırmanın tersine aynı araştırmacılar (Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2017) tarafından İstanbul'da yapılan benzer araştırmadaki üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılar hakkındaki görüşleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemiştir.

Katılımcılardan yaşça büyük olanlar, Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikirlere katılmama ($r = 0.177$; $p < 0.001$); Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm önerilerine ($r = 0.129$; $p < 0.01$) ve Suriyeli sığınmacıların haklarını savunan maddelere ($r = 0.239$; $p < 0.001$) katılma konularında

daha destekçi olmakla birlikte; yaşça küçük olanların hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı daha çok takdir ettiği ($r = -0.122$; $p < 0.05$) bulunmuştur (Tablo 4). Bu bulgu, aynı araştırmacıların (Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2017) İstanbul'da uyguladıkları araştırma sonucuyla benzerlik göstermiştir. Diğer bir ifade ile üniversite öğrencileri arasında yaşça büyük olanların "Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme" ve "Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma" konularında daha duyarlı tutum sergiledikleri tespit edilmiştir.

Katılımcılar arasında evli olanların, Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikirlere katılmama ($r = 0.145$; $p < 0.01$); Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm önerilerine ($r = 0.117$; $p < 0.05$) ve Suriyeli sığınmacıların haklarını savunan maddelere ($r = 0.155$; $p < 0.01$) katılma konularında daha destekçi olmakla birlikte; bekârların hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı daha çok takdir ettiği ($r = -0.116$; $p < 0.05$) bulunmuştur (Tablo 4).

Araştırmaya katılanların çocuk sayısı arttıkça Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikirlere katılmama ($r = 0.106$; $p < 0.05$) ve Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma ($r = 0.129$; $p < 0.01$) düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. Bununla birlikte çocuk sayısı azaldıkça, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme düzeyinin de arttığı ($r = -0.115$; $p < 0.05$) saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4 incelendiğinde her ne kadar bireylerin Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumları, eğitim durumları ($p > 0.05$) ve gelir düzeyleri ($p > 0.05$) ile ilişkili bulunmamış olsa da hanelerinde bulunan birey sayısı azaldıkça Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikirlere katılmama ($r = -0.189$; $p < 0.001$); Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm önerilerine katılma ($r = -0.236$; $p < 0.001$) ve Suriyeli sığınmacıların haklarını savunan maddelere katılma ($r = -0.215$; $p < 0.001$) konusunda daha gönüllü oldukları görülmüştür. Bu bulguya göre yaşça büyük olan, evli, çocuklu ve kadınların Suriyeli sığınmacılara karşı daha duyarlı tutum sergiledikleri; ancak hanelerindeki birey sayısı arttıkça hanedeki kişi başına düşen gelir miktarı azaldığı için yaşam koşullarının ağırlaşmasından dolayı sığınmacılara karşı daha olumsuz yaklaştıkları söylenebilir. Benzer şekilde aynı araştırmacıların (Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2017). İstanbul'da uyguladıkları araştırma sonucunda da öğrencilerin aile gelirleri ile Suriyeli sığınmacılar hakkındaki tutumları arasında ilişki bulunmamıştır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Aşağıda "Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği"nin her bir faktörüyle ilgili bulgular, literatürdeki diğer çalışmalarla karşılaştırılmıştır (Türkoğlu, 2011; Özmen, 2012: 81; Güçer ve ark., 2013: 24; Apak, 2014; Erdoğan, 2014; Göde ve ark., 2014; Nasirova, 2014; Mazlumder, 2014; Boyraz, 2015; Öztürkler ve Göksel, 2015; Atasoy ve Demir, 2015; ORSAM, 2015; Kariman, 2015; Döner, 2016; Topkaya ve Akdağ, 2016; Demir, 2015; Gözübüyük Tamer, 2016; Varyans Araştırma Danışmanlık Şirketi, 2016; Metropoll Araştırma Şirketi, 2016; Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2017):

Faktör 1: Araştırma kapsamına alınan örneklem grubu, Suriyeli sığınmacılar hakkındaki olumsuz **düşüncelere katılmamıştır ($\bar{X} = 3.57$). Söz konusu olumsuz düşünceler: Türkiye'de yardıma muhtaç çok sayıda vatandaş varken vergilerimin Suriyeli sığınmacılara harcanmasına karşı olma. Suriyeli sığınmacıların, bulundukları yerlerde şiddet, hırsızlık, kaçakçılık ve fuhuş gibi suçlara bulaşarak toplumsal ahlak ve huzuru bozduğunu düşünmek. Suriyeli sığınmacıların ülkemizin**

demografik, ekonomik, siyasi yapısı için potansiyel bir tehlike oluşturduğuna, aile kurumlarımız üzerinde olumsuz etkileri olduğuna (imam nikâhlı evlilik) inanmak. Suriyeli sığınmacıların ülkemizdeki terör olaylarında etkili olduklarını, işlerimizi elimizden aldıklarını, ülkede sosyal sorunların ortaya çıkmasına Suriyeli sığınmacıların ekonomik yetersizliklerinin neden olduğunu düşünmek. Suriyeli sığınmacıların, kendi ülkelerindeki problemlerden dolayı ülkelerini terk etmelerini doğru bulmamak. Suriyeli sığınmacılara ilk mülteci akını başladığı zaman yardımda bulunduğu halde artık yardım etmemektir. Ayrıca bundan sonra kesinlikle Suriyeli sığınmacı kabul edilmemesi gerektiğini; suç işleyen Suriyeli sığınmacılara karşı gösterilen sert tepkileri haklı bulunduğunu savunmak. Suriyeli sığınmacılar hakkında ilk mülteci akını başladığı zamanki olumlu düşüncelerim zaman içinde olumsuza dönüştüğünü; Sığınmacılara, sınır boyunda Suriye topraklarında tampon bölge oluşturularak orada kurulacak kamplarda bakılması gerektiğini savunmaktadır.

Oysa araştırmada geliştirdikleri ölçeğin ilk halini İstanbul'da bir vakıf üniversitesi öğrencilerine uygulayan aynı araştırmacılar (Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2017), üniversite öğrencileri Suriyeli sığınmacılar hakkındaki olumsuz düşüncelere katıldıklarını ($\bar{X}$ = 2.51) bulmuşlardı. Diğer bazı araştırmalarda da benzer bulgular elde edilmiştir: Halkımız tarafından ifade edilen söz konusu olumsuz düşünceler, Suriyeli sığınmacıların terör olaylarını tetikleyerek güvenlik sorunu oluşturdukları (Türkoğlu, 2011; Erdoğan, 2014; Göde ve ark., 2014); bazı Suriyelilerin hırsızlık, şiddet, fuhuş, kaçakçılık gibi ahlak dışı suçlara bulaşarak halkın huzurunu bozdukları (Erdoğan, 2014; Boyraz, 2015; Döner, 2016); Ülkeye ekonomik yük getirdikleri, hayat pahalılığını (ev kiralalarının artması gibi), işsizliği ve iş kaybını artırdıkları (Erdoğan, 2014; Öztürkler ve Göksel, 2015; Atasoy ve Demir, 2015; ORSAM, 2015; Döner, 2016; Topkaya ve Akdağ, 2016); Suriyelilerin sınır topraklarında tampon bölge oluşturularak oralarda barındırılması gerektiği (Demir, 2015; Gözübüyük Tamer, 2016) yönündedir.

Tüm bu çalışmalar, yapılan araştırmanın bulgusunu desteklememiş, Suriyeliler ile ilgili olumsuz fikirlere halkın katıldığını beyan etmiştir. Bununla birlikte sadece Gözübüyük Tamer'in (2016) Trabzon ilinde yaptığı araştırmasındaki katılımcıların yarısı (% 51.0) Suriyelilerin, yalnızca kamplarda barındırılmasını düşünmekle birlikte Türkiye'ye sığınan insanların ülkelerine geri gönderilmelerine taraftar olmadığını beyan etmiştir.

Faktör 2: Örneklem grubu, Suriyeli sığınmacılarla ilgili üretilebilecek ılımlı çözüm ifadelerine katılmıştır ($\bar{X}$ = 3.87). Söz konusu ılımlı ifadeler: Suriyeli sığınmacılarla birlikte nüfusumuz artarak daha güçlü bir devlet olacağımıza; sığınmacılara vatandaşlık hakkı verilmesi gerektiğine, böylece toplumumuza daha kolay uyum sağlayacaklarına; Suriyeli sığınmacıların ülke geneline yerleştirilerek uyum sağlamalarını kolaylaştırıcı politikalar geliştirilmesi gerektiğine inanmak ve Suriyeli bir sığınmacı ile komşu olmayı istemektir.

Yapılan araştırmanın tersine aynı araştırmacıların (Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2017) İstanbul'da yürüttükleri benzer araştırmadaki üniversite öğrencileri Suriyeli sığınmacılarla ilgili üretilebilecek ılımlı çözüm önerileri konusunda kararsız kalmıştır ($\bar{X}$ = 2.81). Konu ile ilgili literatür incelendiğinde de benzer şekilde halkımızın Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmesi fikrine sıcak bakmadıkları (Erdoğan, 2014; Varyans Araştırma Danışmanlık Şirketi, 2016) hatta % 83'ünün bunu onaylamadığı Metropoll Araştırma Şirketi, 2016), Suriyelilerin Türkiye'de kalmalarının büyük sorunlara yol açacağına inandıkları (Erdoğan, 2014) ve Suriyeli biri ile komşuluk yapmak istemedikleri (Erdoğan, 2014) yönünde bulgular elde edilmiştir. Bu bulgular

arasındaki farklar, Türkiye’de Suriyeli sığınmacılarla ilgili görüşlerin bölgeden bölgeye hatta bireyden bireye farklılık gösterdiğinin somut belirtisidir.

Faktör 3: Örneklem grubu, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma konusunda kararsız kalmıştır ($\bar{X}$ = 2.68). Söz konusu olumlu fikirler: Suriyeli sığınmacıları kabul etmenin din kardeşliğinin gereği olduğunu düşünmek; onların zulümden kaçan insanlar olduğunu kabul etmek; onları ülkemizde misafir olarak görmektir. Ayrıca sığınmacılara eğitim fırsatı, çalışma izni ve ülkelerindeki kriz çözümlene kadar süresiz kalma izni verilmesi gerektiği fikrine katılmaktır.

Yapılan araştırmanın tersine aynı araştırmacıların (Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2017) İstanbul’da yürüttükleri benzer araştırmadaki üniversite öğrencileri, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunan ifadelerle katılmıştır ($\bar{X}$ = 4.01). İlgili literatüre bakıldığında; her ne kadar Suriyeli sığınmacılar aynı dini yapıyı paylaştıkları için Türkiye’yi tercih ettiklerini ve uyum sorunu yaşamadıklarını ifade etseler de (Özmen, 2012: 81; Apak, 2014); Türkler arasında sığınmacıları din kardeşi ve misafir olarak görenler ve onları kabul etmenin insanlık görevi olduğunu söyleyenler olduğu gibi (Erdoğan, 2014; Gözübüyük ve Tamer, 2016), dini benzerliği dışında uyuşmazlıkların ve farklılıkların olduğunu söyleyenler de bulunmuştur (Nasirova, 2014). Ayrıca vatandaşlarımız sığınmacılara eğitim fırsatı verilmesi gerektiği konusuna sıcak bakmıştır (Erdoğan, 2014; Göde ve ark., 2014).

Yukarıda görüldüğü üzere Konya halkı Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma konusunda kararsız kalırken, literatürde incelenen diğer çalışmalarda Suriyelilerin haklarını hem savunan (Erdoğan, 2014; Göde ve ark., 2014; Gözübüyük ve Tamer, 2016; Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2017) hem de savunmayan (Nasirova, 2014) araştırma bulgularına rastlanmıştır. Buna Suriyelilerin uzayan misafirliklerinin ve belirsizliğini koruyan sürecin neden olduğu söylenebilir.

Faktör 4: Örneklem grubu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin ve halkın Suriyeli sığınmacılarla ilgili uyguladığı politikayı onaylamamaktadır ($\bar{X}$ = 1.88). Diğer bir ifade ile örneklem grubunun Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin ve Türk halkının Suriyeli sığınmacılara yeterince yardım ettiği, iyi bir ev sahibi olduğu ve ihtiyaçları konusunda duyarlı olduğu konusunda şüpheleri vardır.

Bu konudaki literatür incelendiğinde; Türk halkının Suriyeli sığınmacılara yeterince yardım ettiği ve iyi bir ev sahibi olduğunu kabul edenler (Erdoğan, 2014) olduğu gibi Türkiye’nin Suriye politikasını onaylamayanlar (Mazlumder, 2014) da olmuştur. Dolayısıyla Türkiye toplumunun sığınmacılara ilişkin olumlu veya olumsuz düşünceleri olmakla birlikte, derinlemesine ve tecrübeye dayalı sabit bir yaklaşımın bulunmadığı görülmüştür. Sonuçta toplumda sığınmacılara yönelik; misafirperverlik, acıma ve çok kültürlülük söylemlerinden beslenen olumlu; milliyetçi ve “ekonomik koşulların kısıtlılığı” söylemlerinden beslenen olumsuz bakış açılarının mevcut olduğu bulunmuştur.

Faktör 5: Örneklem grubu, Suriyeli sığınmacılara aynı (yiyecek, giyecek vb.) ve nakdi (para) yardımda bulunma konusunda kararsız kalmıştır ($\bar{X}$ = 2.98).

Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir (2017) tarafından İstanbul’daki üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada örneklem grubunun Suriyeli sığınmacılara aynı (yiyecek, giyecek vb.) ve nakdi (para) yardımda bulunduğu ($\bar{X}$ = 3.57) belirlenmiştir. Bununla birlikte Konya halkının bu konuda kararsız kalması, uzayan misafirlik sürecinde yaşanan belirsizlikten kaynaklanan duygusal değişime bağlanabilir. Nitekim literatürde de halkımızdan Suriyelilere yardımda bulunduğunu söyleyenler olduğu gibi (Güçer ve ark., 2013: 24; Atasoy ve Demir, 2015; Döner, 2016; Topkaya

ve Akdağ, 2016) yardım etmek istemediğini belirtenler de olmuştur (Erdoğan, 2014). Bununla birlikte Türklerden yardım gördüğünü belirten Suriyeliler de bulunmuştur (Kariman, 2015).

5. ÖNERİLER

Elde edilen bulgularda görüldüğü üzere Suriyeli sığınmacılar ülkemize ekonomik, sosyal ve güvenlik açısından riskler oluşturmaktadır. Bu riskler ve çözüm önerileri aşağıda olduğu gibi ifade edilebilir:

● Ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması

- İş bulmakta zorlanan vatandaşlarımızın şikâyetlerine rağmen Suriyelilere çalışma izni imkanı verilerek, devlet bütçesinden Suriyelilerin temel bakım giderlerine ayrılan pay düşürülmelidir. Böylece kayıt dışı ucuz işçi istihdamının önüne geçilerek asgari ücretin altında işçi çalıştırılması engellenmiş ve işverenlerin devlette vergisini tam vermesi sağlanmış olacaktır.

- Bu bağlamda okul çağındaki Suriyeli çocukların sokakta ya da fabrikalarda ucuz işgücü olarak çalıştırılmalarının önüne geçerek eğitimlerini tamamlamaları için Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından görevlendirilen sosyal çalışmacılar ev ev dolaşarak aileleri ikna edilmeli, gerekirse kalabalık ailelere ekonomik katkı sağlanmalıdır.

- İşyeri açmak isteyen Suriyeliler mikro krediler ile desteklenerek kendi geçimlerini sağlayacak hale getirilmelidir. Ancak iş yeri açmak isteyen Suriyelilere kontrollü izin verilmeli ve iş yerleri düzenli olarak denetlenmelidir.

- Konya’da ikamet eden Suriyeliler genellikle vasıfsız işgücünü oluşturmaktadır. Bu nedenle bu kişiler mesleki eğitimden geçirilerek vasıflı hale getirilebilir. Bu amaçla bölgedeki meslek liselerinin ve üniversitelerin ilgili bölümlerinin ortak koordinasyonu ile sertifikalı halk eğitim kursları açılabilir. Ayrıca KOMER (Konya Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları) bu amaçla kullanılabilir. Bu bağlamda Konya’daki iş merkezleri ve endüstri sahaları, bu sertifikalı eğitim programlarından haberdar edilmeli ve işçi alımlarında dikkate almaları sağlanmalı.

- Aynı ve nakdi yardım yapan kuruluşlar koordinasyon halinde çalışmalı; Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Belediyeler, Kaymakamlıklar ve Sivil Toplum Kuruluşları yardım yaptıkları ailelerin bilgilerini paylaşarak ve “ortak bir veri tabanı” oluşturarak bir ailenin defalarca yardım almasındansa bölgedeki tüm Suriyeli ailelerin eşit şekilde yardımlardan yararlanması sağlanmalıdır.

● Sosyal uyum politikalarının geliştirilmesi:

- Öncelikle bazı apartman dairelerinde 3-4 ailenin birlikte kalması nedeniyle oluşan gürültü, apartman sakinlerini rahatsız etmektedir. Yaşam şartlarına bir standart konmalı, evde birden fazla ailenin veya belli sayıdan fazla insanın kalması engellenmeli ve adres bilgileri İl Göç İdaresi tarafından kayıt altına alınmalıdır.

- En önemlisi de Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları mahallelerde dil kursları açılmalı ve ev ev dolaşarak kursa katılım teşvik edilmelidir. Bu amaçla Konya’da dil eğitimi veren KARDİL, KONDİL gibi üniversitelere ait kuruluşlarla iş birliği yapılmalıdır.

- Bir de belediyelerin kültürel ve sosyal etkinlik büroları, sivil toplum kuruluşları ve İl Müftülüğü tarafından dini bayramlarda ve kandillerde iki toplumu bir araya getirerek, kaynaşmayı sağlayacak şenlikler düzenlenmelidir.

- Türk halkının Suriyeli sığınmacılara empati ile yaklaşabilmeleri için komşuluk hakkı, din kardeşliği gibi temalar içeren ve Suriyeli sığınmacıların hayat hikayelerine yer veren kamu spotları hazırlanmalı ve insanların çoğunlukla televizyon karşısında olduğu saatlerde yayınlanmalıdır.

● **Halkın güvenliğinin sağlanması:**

- Öncelikle sokakta çalıştırılan veya dilendirilen çocuklara yönelik risk haritası oluşturulmalı, aileleriyle birebir çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Aileler bu konuda ısrarcı oldukları takdirde cezai yaptırıma tabi tutulmalıdır. Programın istikrarlı şekilde yürütülebilmesi için de AFAD, İl Göç İdaresi, Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü birlikte ortak bir politika uygulamalıdır.

- Bu süreçte Türk halkının güvenliği göz ardı edilmemeli, can ve mal güvenlikleri korunmalıdır. Bu bağlamda Suriyelilerin yoğun olarak ikamet ettikleri mahallelerde polis teşkilatı daha sık denetimler yaparak halkın huzurunu bozan davranışlar sergileyen ve suça karışan Suriyelilere gereken cezai yaptırım uygulanmalı; gerekirse bu kişileri sınır dışı etmelidir.

KAYNAKÇA

Apak, H. (2014). “Suriyeli Göçmenlerin Uyum ve Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin.

Atasoy, A. ve Demir, H. (2015). “Suriyeli Sığınmacıların Kırıkhan’a (Hatay) Etkileri” **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C:8, S:38, s:457-470.

Boyras, Z. (2015). “Türkiye’de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler” **Journal of World of Turks**, C:7, S:2, s:35-58.

Çetin, T. (2008). The Socio-economic Outcomes of the Last Turkish Migration (1989) From Bulgaria to Turkey. *Turkish Studies*, C:3, S:7, s:241-270.

Demir, O.Ö (2015). “Göç Politikaları, Toplumsal Kaygılar ve Suriyeli Mülteciler” **Global Politika ve Strateji Analizi 1**, Ankara.

Döner, H. (2016). “Suriyeli Göçmenlerle Yaşanan Sorunlar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Hatay İli Örneği” Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.

Erdoğan, M. M. (2014). **Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması**. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara.

Göde, B., Taşgın, C., Uysal, E., Meral, M.R., Çetinkaya, M., Çakır, R.C. ve Aydın, Ş. (2014). “Suriyeli Sığınmacılar Raporu İstanbul Örneği” İstanbul Fikir Enstitüsü, İstanbul. (Erişim:

https://www.academia.edu/9690038/Suriyeli_S%C4%B1%C4%9F%C4%B1nmac%C4%B1lar_Raporu).

Gözübüyük Tamer, M. (2016). “Trabzon Kamuoyunun Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilere Bakış Açısı (Türkiye-Trabzon örneği)” **Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, C:2, S:2, s:180-211.

Güçer, M., Karaca, S. ve Dinçer, O.B. (2013). **Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı: Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması**. USAK Yayınları No: 13-04, 24.

Kabaklı Çimen, L. ve Ersoy Quadir, S. (2017). “Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumlarının Sivil Katılımları Bağlamında İncelenmesi” **Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu Özet Kitabı**, 3-5 Kasım 2017, Bandırma; 315-316.

Kariman, S. (2015). “Türkiye’ye Göç Eden Mültecilerin Sosyal Hayata Uyum Sürecinin İncelenmesi: Isparta Örneği” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Kaya, M. (2015). “Komşuda Misafirlik: Suriyeli Sığınmacılarca Kurulmuş Mülteci Derneklerinin Perspektifinden Türkiye’de Yaşamak” **The Journal of Academic Social Science Studies**, Number: 39, s:263-279.

Kirişçi, K. (2014). **Misafirliğin Ötesine Geçerken: Türkiye’nin ‘Suriyeli Mülteciler Sınavı**. (Çev: Sema Karaca Brookings. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu & Brookings Enstitüsü.

Koçancı, M. (2018). “Antalya Haberleri: Büyük şehirlerdeki Suriyeli gettoları endişesi.” *Hürriyet Gazetesi* (19.02.2018) Erişim: <http://www.hurriyet.com.tr/buyuk-ehirlerdeki-suriyeli-gettolari-endisesi-40746467>

Konhaber. (2017). “Konya'daki Suriyeli sayısı açıklandı.” *Konhaber- Türkiye’nin İnternet Gazetesi* (16 Kasım 2017). Erişim: http://www.konhaber.com/haber-konya_daki_suriyeli_sayisi_aciklandi-774712.html

KTO (Karatay Üniversitesi). (2017). “Konya’da Yaşayan Suriyeliler: Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştayı Sonuç Raporu” (21 Nisan 2017), Konya. (Erişim Tarihi: 31.08.2017) Erişim:

https://www.karatay.edu.tr/duyurular/haberDetay.php?haber_id=1253

MAZLUMDER. (2014). *Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacıların Raporu. İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği Yayını*. Erişim: <http://istanbul.mazlumder.org/tr/main/yayinlar/yurt-ici-raporlar/3/mazlumder-kamp-disinda-yasayan-suriyeli-kadin/1116> (Erişim Tarihi: 10.04.2017).

Metropol Araştırma Şirketi. (Mart 2016). “Anket sonucuna göre Suriyelilere vatandaşlık verilmesine halk ne diyor?” *Metropol Araştırma Şirketi’nin Mart 2016 Araştırması* (07 Temmuz 2016) Erişim: <http://www.sonsayfa.org/guncel/anket-sonucuna-gore-suriyelilere-vatandaslik-verilmesine-halk-ne-diyor-1359>

Nasirova, A. (2014). “Şartlı Mültecilerin Yerel Halka Yönelik Görüşleri: Afyonkarahisar Örneği” Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ORSAM (Ortadoğu Stratejik Araştırma Merkezi). (2015). **Suriyeli Mültecilerin Türkiye’ye Ekonomik Etkileri: Sentetik Bir Modelleme**. ORSAM Rapor No: 196, Ocak 2015, Ankara. (ISBN: 978-605-4615-98-8) (Erişim Tarihi: 06.09.2017). Erişim: http://www.orsam.org.tr/eski/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/201519_rapor196tur.pdf

Özmen, N. (2012). **Çokkültürlü Toplumda Sosyal Entegrasyon ve Din**. Çamlıca Yayınları, İstanbul.

Öztürkler, H ve Göksel, T. (2015). **Suriyeli Mültecilerin Türkiye’ye Ekonomik Etkileri: Sentetik Bir Modelleme**. Ortadoğu ORSAM Raporu (No: 196), Ocak, Ankara.

Topkaya, Y. ve Akdağ, H. (2016). “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Suriyeli Sığınmacılar Hakkındaki Görüşleri (Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği)” **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C: 7, S: 1, s:767-786.

Tunç, A.Ş. (2015). “Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme” **Tesam Akademi Dergisi**, C:2, S:2, s:29 – 63.

Türkoğlu, Oğuzhan. (2011). “Mülteciler ve Ulusal/Uluslararası Güvenlik” **Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C:30, S:2, s:101-118.

Uzun, A. (2015). “Günümüzün Sosyal ve Ekonomik Sorunu Olan Suriyelilerin Mülteci ve Ekonomi Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi” **Ankara Barosu Dergisi**, C:2015 S:1, s:107-120.

Varyans Araştırma Danışmanlık Şirketi (Ocak-Şubat 2016). “Türkiye’deki Suriyeli Göçmenlerin Toplumsal Kabul ve Uyumlarına İlişkin Rapor” (Erişim: <https://www.chp.org.tr/Public/0/Folder//65204.pdf>)

Yaylı, H., Coştan, U. (2017), “Türkiye’nin Yeni Göç ve Göçmen Politikaları: Suriyeli Mülteciler Örneği”, Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu (Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü) Bildiri Kitabı (Ed: Ahmet YATKIN), KAYSEM 11, 28 -30 Eylül 2017 Elazığ, s:300-312.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). **Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri**. Detay Yayıncılık, Ankara.